

مثلا در بیماری^۲ برای هذیان خودآزاری دلیل تراشی می شود: من آدم بزرگی باید باشم که بوسیله آدمهای قدرتمند و بزرگ شکنجه می بینم.
یادآوری: توضیحات و تعاریف مکانیسم های دفاعی را با مراجعه به فرهنگنامه روانکاوی لاپلاش و پونتالیس نقل شده است.

روشها، ابزارها

مفاهیم و نظریه هایی که در صفحات قبل عنوان شده با شیوه های و ابزارهایی مشخص بررسی می شود، با توجه به نظریه وحدت و کلیت اورگانیزم^۳ و سازمان شخصیت انسان، داده های پژوهشی در هر زمینه در ارتباط با یکدیگر مورد توجه قرار می گیرد. روش اصلی روش بالینی است^۴، و شیوه های عمل را همساز با ابزارهای آن انتخاب کرده ایم. که در دو قسمت آورده شده است:

الف - پرسشنامه

ب - آزمونها

۱- پرسشنامه اولیه

فرمی که ذیلا ملاحظه ملاحظه می کنید برای آن تهیه شده که اطلاعات مقدماتی را برای دسته بندی روسپی ها در اختیار داشته باشیم. فرمها نخست از روی دفاتر مجتمع تنظیم شدند^۵ ولی چون کامل نبود با توجه به جنس، سن، مدت و قطعیت محکومیت، تعداد از روسپی ها را انتخاب^۶ و ضمن مصاحبه فرمها تکمیل شد^۱.

¹ Rationnalisation

² Megalomanie

³ Organisme

⁴ Clinique

^۵ پرونده های روسپیان در محیط مجتمع مختصر و شامل مشخصات شناسنامه ای، نوع جرم و مدت زندانی است.

^۶ در مرحله اول در حدود ۲۰۰ روسپی مورد پرسش قرار گرفتند.

پرسشنامه شماره (۱) - برای مصاحبه و تهیه مشخصات اولیه روسپی پیش‌بینی شده است.

تاریخ تنظیم	گروه پژوهشی	تنظیم کننده
اطلاعات کلی در مورد مشخصات، جرم و محکومیت		
۱- مشخصات فردی:		
نام خانوادگی	نام	پدر
تاریخ تولد	محل تولد	ناهل
شغل	تحصیلات	مذهب
زبان و لهجه		
۲- مشخصات بزه:		
نوع بزه		
تاریخ وقوع:		
- چگونگی ارتکاب		
- شریکهای جرم		
علل ارتکاب		
- چگونگی کشف و دستگیری		
- عاملین کشف بزه		
۳- مشخصات محکومیت		
- سوابق محکومیت		
- مدت محکومیت		
صادر کننده حکم		
۴- مشخصات خانواده:		
- تعداد افراد خانواده		
- محل سکونت خانواده		
- وضعیت زندگی پدر و مادر		
- وضعیت زندگی همسر و فرزندان		

اطلاعات بدست آمده از فرمها امکان تقسیم بزه‌کاران را در گروه‌های مختلف و انتخاب تعدادی از آنها را فراهم ساخت. کم‌سواد و بیسواد روسپی‌ها موجب شد که تقریباً تمام برگه‌ها با مصاحبه و بوسیله مصاحبگران تنظیم شود.

۲- شرح حال:

تهیه شرح حال در چهار مقطع صورت گرفته است. الف - از تولد تا ۷ سالگی ب - از ۷ تا ۱۴ سالگی ج - از ۱۴ تا ۲۱ سالگی د - از ۲۱ سالگی با بالا. بیشترین تکیه بر اشخاص و اتفاقاتی

فرمهای ارائه شده با مختصر تغییرات همراه است که در جریان پژوهش ضروری تشخیص داده شد.

می‌شد که در زندگی روسپی موثر بوده است. از آنها خواسته شد تا درباره اخلاق و رفتار اشخاصی که با آنها زندگی می‌کرده‌اند، سخن بگویند. حوادثی را که برایشان پیش آمده، نقشی را که در آنها داشته و روابطی را که با اشخاص پیدا می‌کرده‌اند توضیح دهند. اطلاعات از اشخاص و حوادث برای آن بود که تاثیر کیفی و کمی آنها را در ساخت شخصیت روسپیان دریابیم. پیش فرض این بود که بسیاری از ایده‌آلها و سمبلهایی که محرک رفتار و الگوی خلق و خوی آنها می‌شود تابع شخصیت و ارزشهایی است که همشینیان و نزدیکان نشان دارند.

پرسشنامه شماره ۲

شرح حال

تاریخ تنظیم تنظیم کننده نام و نام خانوادگی	بسمه تعالی	گروه پژوهشی
		سن
از تولد تا ۷ سالگی:		
۱- تا هفت سالگی کجا و با چه اشخاصی زندگی کرده‌اید؟		
۲- درباره اخلاق و رفتار اشخاصی که تا هفت سالگی با آنها بودید هر چه یادتان هست بگویید.		
۳- تا هفت سالگی چه اتفاقاتی در زندگی شما پیش آمد، هر کدام که بخاطرتان می‌آید بگویید.		
از ۷ تا ۱۴ سالگی:		
۴- از هفت تا ۱۴ سالگی در کجا و با چه اشخاصی زندگی کرده‌اید؟		
۵- درباره اخلاق و رفتار اشخاصی که با آنها زندگی می‌کردید هر چه یادتان هست شرح دهید.		
۶- از هفت تا ۱۴ سالگی چه اتفاقاتی در زندگی شما پیش آمده است، هر چه یادتان هست شرح دهید.		
از ۱۴ تا ۲۱ سالگی:		
۷- از ۱۴ تا ۲۱ سالگی در کجا و با چه اشخاصی زندگی کرده‌اید؟		
۸- درباره اخلاق و رفتار اشخاصی که با آنها زندگی کرده‌اید هر چه می‌دانید شرح دهید.		
۹- از ۱۴ تا ۲۱ سالگی چه اتفاقات مهمی در زندگی شما روی داده است؟		
از ۲۱ سالگی به بعد:		
۱۰- از ۲۱ سالگی به بعد در کجا و با چه اشخاصی زندگی کرده‌اید؟		
۱۱- درباره اخلاق و رفتار اشخاصی که با آنها زندگی کرده‌اید هر چه می‌دانید بگویید.		
۱۲- از ۲۱ سالگی به بعد چه اتفاقات مهمی در زندگی شما افتاده است؟ هر چه یادتان هست شرح دهید.		

توضیح: در جریان عمل متوجه شدیم که روسپیان بویژه آنهایی که سالمند بودند. قادر نیستند تمام خاطرات و حوادث زندگی خود را دسته‌بندی و مشخص کنند. مصاحبه‌گر با طرح کلی سؤال به مصاحبه شونده امکان میداد تا از حوادث و اتفاقات زندگی اش سخن بگوید، آنگاه اطلاعات بدست آمده را طبقه‌بندی می‌نمود.

مصاحبه‌کنندگان مقید بودند تا علائم بالینی رفتاری، حرکات، عواطف و وضعیت عمومی مصاحبه‌شونده را یادداشت نمایند.

برای آنکه مصاحبه‌کنندگان هماهنگی لازم را در کار خود داشته باشند در هر مورد چند مصاحبه‌گر در حضور یکی از استادان همکار نمونه‌هایی مشاهده می‌کردند و پس از توافق در کلیات و تمرین مقدماتی بکار مستقل می‌پرداختند.

۳- پرسشنامه‌ها درباره خانواده و روابط خانوادگی:

دو پرسشنامه برای مصاحبه درباره روابط خانوادگی تهیه شد: یکی درباره وضع عمومی خانواده و مشخصات پدر و مادر و دیگری درباره روابط پدر و مادر با یکدیگر.

الف - وضع عمومی خانواده پدر و مادر:

این پرسشنامه برای روشن شدن ترکیب خانواده، وضع پدر و مادر در رابطه با ازدواج، شغل و درآمد، امتیازات و فعالیتهای اجتماعی و تعداد خواهران و برادران ... تنظیم شده است. مصاحبه‌کننده تلاش دارد تا تصور روشنی از وضعیت عمومی خانواده و محیطی که روسپی در آن رشد کرده بدست آورد.

پژشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پرسشنامه شماره (۳) - درباره وضع عمومی خانواده، پدر و مادر و خواهران و برادران

شماره پرونده		وضع عمومی خانواده ووالدین		گروه تحقیق درزندان	تاریخ مصاحبه
نام و نام خانوادگی مصاحبه شونده				مصاحبه کننده	
ردیف	پرسشها	مادر	پدر		
۱	سن و تاریخ تولد والدین				
۲	سن ازدواج و ازدواجهای مکرر				
۳	درجه خویشاوندی				
۴	شغل				
۵	میزان سواد				
۶	تاریخ فوت و سن در موقع فوت				
۷	میزان درآمد و وضع اقتصادی				
۸	محل زندگی				
۹	امتیازات، مقامها و افتخارات اجتماعی				
۱۰	وضع خانواده و محل سکونت				
خواهران و برادران					
جنس.....					
ترتیب سنی.....					
شغل.....					
ردیف	پرسشها	پاسخ			
۱۱	کدامیک بیشتر مورد احترام است؟				
۱۲	کدامیک کمتر مورد احترام است؟				
۱۳	کدامیک دارای جرم و یا زندانی بوده است؟				
۱۴	با کدامیک بیشتر زندگی کرده‌اید؟				
۱۵	با کدامیک اختلاف داشته‌اید؟				
۱۶	چه موقعیتهای اجتماعی داشته‌اید؟				
۱۷	چه شکستها و محرومیت‌هایی داشته‌اید؟				

توضیح: در پرسشنامه (۳) شماره‌های ۱۱ تا ۱۷ موقع اجرا تنها با یک سوال صورت می‌گرفت و مصاحبه کننده برحسب اقتضا پرسش را گسترش داد. مسائل بالینی که در جریان مصاحبه مورد توجه قرار می‌گیرد بیشتر متوجه کیفیت رفتارهای مصاحبه شونده هنگام یادآوری پدر و مادر و رقابت و حسادت او در ارتباط با خواهران و برادران است.

ب - پرسشنامه روابط خانوادگی:

این پرسشنامه مکمل پرسشنامه شماره (۳) و هدف آن روشن ساختن فضای عاطفی، اخلاقی و مذهبی بوده است که در محیط خانواده وجود داشته است.

پرسشنامه شماره (۴) روابط پدر و مادر با یکدیگر و با دیگران

تاریخ مصاحبه		روابط پدر و مادر با یکدیگر	گروه تحقیق در زندان
نام و نام خانوادگی مصاحبه شونده		سن	مصاحبه کننده
ردیف	پرسشها	یاسنخها و توضیحات	
۱	رفتار و روابط پدر و مادران چگونه بوده است؟		
۲	رفتار و رابط مادر با پدرتان چگونه بوده است؟		
۳	مادران با خواهران و برادران چه رفتاری داشت؟		
۴	پدرتان با خواهران و برادران چه رفتاری داشت؟		
۵	پدرتان با شما چه رفتاری داشت؟		
۶	مادران با شما چه رفتاری داشت؟		
۷	پدرتان با همسایه‌ها و خویشان چه رفتاری داشت؟		
۸	مادران با همسایه‌ها و خویشاوندان چه رفتاری داشت؟		
ردیف	پرسشها	پدر	مادر
۹	آیا پدر و مادران مراعات نظافت و تمیزی را می‌کردند؟		
۱۰	آیا پدر و مادران مقید به نماز و روزه بودند؟		
۱۱	آیا پدر و مادران در مراسم روضه‌خوانی و مذهبی شرکت می‌کردند؟		
۱۲	وقتی از پدر و مادران یاد می‌کنید چه صفاتی را در آنها خیلی خوب می‌دانید؟		
۱۳	چه صفاتی در پدر و مادران خوب نبود؟		
۱۴	میزان سواد و دانایی پدر و مادران چه بوده؟		

توضیح: پرسشنامه شماره (۴) دارای دو بخش است که هدفهای متفاوتی دارند:

الف: بخش اول بیشتر برای ارزیابی کیفیت رفتار پدر و مادر در محیط خانواده و خارج از خانواده است در ارتباط با فرزندان و همسایگان.

ب: بخش دوم برای ارزیابی عادات، آداب و زمینه‌های اعتقادی والدین است.

روبهم در این دو بخش سعی می‌شود تصویر هر چه جامعتر از روحیات و خلق و خوی والدین زندانی بدست آوریم. در نتیجه‌گیریها نیز بیشتر برداشت کلی حاصل از مجموعه پرسشها مورد نظر خواهد بود.

یادآوری: چهار پرسشنامه که تابحال نقل کرده‌ایم با روش مصاحبه بالینی اجرا می‌شدند و پژوهشگران علاوه بر پاسخها از بازخوردهای عاطفی و اجتماعی مصاحبه شونده یادداشت برمی‌داشتند.

هنگام ارزشیابی و تحلیل پرسشنامه، داده‌های آنها را در ارتباط با یکدیگر مورد توجه قرار خواهیم داد بطوری که اطلاعات بدست آمده در یک پرسشنامه مکمل پرسشنامه دیگر است و هدفها و مسائل زیر را روشن می‌ساختند:

- ۱- آیا عوامل خانوادگی در ارتکاب و بروز رفتار روسپیکری موثر بوده است؟
- ۲- آیا خانواده‌های روسپی‌ها دارای ساخت و ترکیب ویژه‌ای است؟
- ۳- نقش و مقام پدر و مادر در ساخت و ترکیب خانواده‌های روسپی‌ها چه بوده است؟
- ۴- ارزشهای اخلاقی، اجتماعی و مذهبی مسلط در خانواده روسپی‌ها چیست؟
- ۵- صفات و مشخصات رفتاری بارز در افراد خانواده روسپی‌ها چگونه است؟
- ۶- زندگانی و گذشته روسپی‌ها در ارتباط با کیفیت بزه آنان چگونه بوده است؟^۱

آزمونها

قسمت دوم

برای ارزیابی ابعاد مختلف شخصیت روسپی‌ها

سه آزمون انتخاب کرده‌ایم:

- ۱- آزمون داستانهای تکمیل کردنی برای سنجش زمینه‌های ناخودآگاهی^۱ روسپی.
- ۲- آزمون شخصیت‌های سه گانه برای ارزیابی "ایده‌آل‌های من" و "من" های ایده‌آل^۲.
- ۳- آزمون خویش‌پنداری برای ارزیابی ساختهای ارزشی و تعارضات در زمینه‌های آگاهی^۳ روسپی‌ها.

^۱ Inconscience

^۲ Moi ideal, ideale de moi

^۳ Conscience

برای تکمیل داده‌های آزمونه‌های سه گانه فوق مصاحبه‌ای بالینی درباره خواب، کیفیت و کمیت رویاها و نموده‌های ظاهری خوابیدن و خواب دیدن روسپی‌ها انجام می‌گرفت که در تحلیل‌های فردی و دسته جمعی از آنها استفاده خواهیم کرد.

۱- آزمون داستانه‌های تکمیل کردنی^۱

از میان آزمونهایی که برای ارزیابی ساخت و رشد عاطفی^۲ افراد بکار می‌رود. شیوه داستانه‌های تکمیل کردنی اثر "لویزا دویس"^۳ را مورد استفاده قرار دادیم. سرعت و آسانی کاربرد، از ویژگی‌های این داستانه‌ها است، به کمک آنها می‌توان خصایص ظاهری روان‌نژندی‌های فرد را شناسایی کرد، وبه عقده‌های ناآگاهانه و طرز کار درونی پی‌برد. لویزا دویس، روان‌کاوی است که برای کشف راه‌های پژوهش درباره عقده‌های^۴ روانی زحمات فراوانی کشیده است. او سعی کرد با پذیرفتن چهارچوبه‌ای برای زندگی عاطفی و رشد آن، به تحقیق درباره روابط هیجانی فرد بپردازد. تغییرات فراوان ساخت و رشد عاطفی انسان به گونه‌ای است که نمی‌توان آن را در یک طرح کلی و دقیق نمایش داد. هرگونه اظهار نظر و یا پژوهش در این مورد تابع موضع‌گیری‌های شخصی پژوهشگران و باورهای علمی آنهاست، دویس نیز از این قاعده مستثنی نمی‌باشد. طرح کلی مورد نظر دویس، طرح رشد عواطف در روان‌کاویست^۵ ممکن است برخی با این طرح نظر موافقت نداشته باشند ولی همه موافقت داریم که برای تحلیل وضعیت ساخت عاطفی هر فرد ناچار از داشتن طرح کلی می‌باشیم. پرسش اصلی در این آزمون این است: عقده‌ای که نقش اساسی در بروز حالت روان‌نژندی این فرد یا آن فرد دارد کدامست؟ برای پاسخگویی به این سؤال روان‌کاوان شیوه‌های متعدد بکار می‌برند (پسیکودرام و بازی، نقاشی آزاد...) اما سادگی و آسانی روش دویس بیش از دیگرانست. آزمون داستان‌های کوتاهی درست شده‌است که قهرمان آن یک فرد انسان و یا یک حیوانست (دویس آزمون خود را برای کودکان ساخته بود و قهرمانان را از میان آنها انتخاب

^۱ Les histoires a completer

^۲ La structure et le developpement affectifs

^۳ Louisa Duss

روان‌کاوی سوئیسی معاصر

^۴ Complexe

^۵ بهمین جهت تحلیل‌کننده نهایی نتایج آزمونها باید از تربیت ویژه روان‌کاوی بهره‌مند باشد و مفاهیم و مسائل آن را بشناسد.

کرد، اما در پژوهشی که ما انجام می‌دهیم با تغییراتی که در متن داستانها داده شده، شخصیتها معرف بزرگسال هستند.

قهرمانان داستانها در وضعیتهایی قرار دارند که نشانگر مراحل تکوین عواطف است (مطابق با طرح کلی نظریه روانکاوی) در هر وضعیت راهها و امکانات متعددی برای انتخاب موجود است. فرضیه بنیادی آزمون اینست که: اگر فرد مورد آزمایش در یکی از داستانها پاسخهای رمزی بدهد و یا از پاسخ دادن خودداری کند، معنایش آن است که موقعیت قهرمان داستان بوسیله رشته‌ای از تداعی‌ها متمایز گردیده که موجب بیداری عقده‌ای می‌شود که رفتار پاسخ دهنده به آن وابسته است.

برگ آزمون:

در برگ آزمون علاوه بر مشخصات آزمایش شونده (نام، سن، جنس) آزمایش کننده خطاب به او می‌گوید:

"قسمتی از یک داستان و یا واقعه کوتاه را برای شما می‌گویم سعی کنید آن داستان یا واقعه را تکمیل کنید و هرچه که به خاطرتان می‌آید در دنباله آن بگویید."^۳
آنگاه دوازده داستان و یا واقعه بشرح زیر آورده شده است:^۴

داستانها

داستان ۱: "مردی (زنی)^۱ شادمان وارد خانه‌اش می‌شود به افراد خانواده‌اش می‌گوید: بیایید که خبری برایتان آورده‌ام. چه خبرهایی به خانواده می‌دهد؟"
هدف: مشخص کردن تمایلات^۲ و ترسهای^۳ فرد^۴.

داستان ۲: مردی (زنی) وسیله بسیار زیبایی خریده است به نظر شما چه استفاده‌ای از آن می‌کند؟ اگر زن یا مادرش (شوهر یا پدرش) باو بگویند که آن وسیله را به آنها بدهد، آیا آن را میدهد؟^۱

^۱ علاوه بر شخصیت داستانها و مکانها ترتیب ارائه داستانها را نیز در چند مورد تغییر داده‌ایم.
^۲ انتخاب لفظ "مردی" یا "زنی" برحسب اینکه آزمایش شونده مرد یا زن باشد صورت می‌گیرد

^۳ Desirs

^۴ Craintes

هدف: آزمایش خصیصه تملک، سماجت و روابط نشیمنگاهی.^۲

داستان ۳: مرد (زن) جوانی همراه پدر و مادرش تنها برای گردش به جنگل یا محل خلوت می‌روند. در این گردش به آنها خیلی خوش می‌گذرد. وقتی به خانه برمی‌گردند مرد مشاهده می‌کند که چهره مادرش تغییر کرده است. چرا؟ (اگر زن باشد مشاهده می‌کند که چهره پدرش تغییر کرده است. چرا؟)

هدف: متمایز کردن عقده اودیپ.^۳

داستان ۴: به مردی (زنی) خبر می‌دهند که یکی از افراد خانواده‌اش فوت کرده است، چه کسی ممکن است مرده باشد؟^۴

هدف: کشف پرخاشگری، آرزوی مرگ، احساس حقارت، تنبیه خود.

داستان ۵: مردی (زنی) صبح از خواب بیدار می‌شود خیلی خسته است رو به افراد خانواده‌اش می‌کند و می‌گوید: خواب بدی دیدم. چه خوابی دیده است؟
هدف: کنترل و توجیه تکمیلی داستانهای قبلی.^۵

داستان ۶: مردی (زنی) در پای منبر یک روحانی مشهور نشسته است روحانی مرتب و با حرارت از اخلاق خوب و بد مردم سخن می‌گوید. مرد (زن) چکار می‌کند از آن پس چه می‌گذرد؟^۶

هدف: تعیین کیفیت ارزشها و سمبلهایی که معرف من برتر است.^۷

داستان ۷: مردی (زنی) آهسته با خودش می‌گوید: آه چقدر می‌ترسم! از چه چیز ممکن است بترسد.^۸

^۱ معادل داستان شماره ۷ دویس

^۲ Complexe Anal

^۳ Complexe d'odipe

^۴ معادل داستان شماره ۴ دویس است.

^۵ در آزمون دویس داستان خواب یکبار برای کنترل در آخر آورده شده است. در این آزمایش دوبار چنین سوالی می‌شود که یکی مربوط به خوابهای "بد" و دیگری خوابهای "خوب" است.
^۶ داستان ۶ و ۱۰ برای ارزیابی کیفیت من برتر متناسب با آداب، سنن و زمینه‌های مذهبی آزمایش شوندگان در ایران و مشهد طرح‌ریزی شده است.

^۷ Sur moi

^۸ معادل داستان پنجم از دویس.

هدف: متمایز کردن دلهره^۱ و تنبیه خود^۲.

داستان ۸: پدر و مادری دو فرزند دارند، می‌خواهند به یکی از آنها هدیه و یا چیزی را بدهند، آن دیگری چکار می‌کند؟^۳

هدف: مشخص کردن عقده روابط خواهری و برادری^۴، عقده از شیر باز گرفتن^۵.

داستان ۹: پدر و مادری از جشن عروسی و روزهای اول ازدواج خود سخن می‌گویند. پسر(دختر) آنها وقتی این حرفها را می‌شنود بلند می‌شود و از اطاق بیرون می‌رود. چرا؟^۶
هدف: بررسی آنکه آیا در با هم بودن پدر و مادر در اطاق خواب دچار شکست شده است و نسبت به آنها حسادت دارد.

داستان ۱۰: مردی (زنی) متوجه می‌شود با اینکه ساکن مشهد است ولی مدت چند ماهی است که برای زیارت حضرت رضا نرفته است. چرا؟
هدف: مشخص نمودن ارزشها و سمبلهای من برتر.

داستان ۱۱: پدر و مادری با یکدیگر دعوا می‌کنند و از هم جدا می‌شوند پسر (دختر) آنها چکار می‌کند؟^۷

هدف: مشخص کردن حالت عاطفی تثبیت بر یکی از والدین، اعلام استقلال فرد.

داستان ۱۲: پدر (مادر) در خانواده به بچه‌ها می‌گوید دیشب خواب بسیاری خوبی دیدم، چه خواب دیده است؟^۸

هدف: کنترل و تکمیل اطلاعات بدست آمده از داستانهای قبل.

^۱ Angoice

^۲ Auto - Punition

^۳ معادل داستان دوم از دویس.

^۴ Complexe des freres et sours

^۵ Complexe de servage

^۶ معادل داستان دوم دویس.

^۷ معادل داستان شماره یک دویس.

^۸ داستان ۱۲ و ۵ برای کنترل و تکمیل اطلاعات بدست آمده است.

تحلیل و ثبت پاسخهای آزمون داستان تکمیل کردنی

برای تحلیل و ثبت پاسخهای آزمون داستانهای تکمیل کردنی برگهایی تهیه شده که نمونه‌ای از آنرا ذیلا مشاهده می‌نمایید.

پاسخنامه آزمون داستانهای تکمیل کردنی.

تحلیل کننده	پاسخنامه آزمون داستانهای تکمیل کردنی	گروه پژوهش در زندانها
آزمایش شونده:	سن	جنس
تاریخ	شماره:	تحلیل و تفسیر پاسخها
جهت و معنی آزمون	پاسخها	
۱- تمایلات و ترسها		
۲- تملک، سماجت و روابط آنان		
۳- روابط اودیسی		
۴- پرخاشگری، تمایل مرگ، حقارت، تنبه خود		
۵- برای کنترل		
۶- من برتر		
۷- دلهره، تنبه خود		
۸- روابط خواهر و برادر، از شهر بازگرفتن		
۹- صفحه نخستین، حسادت، غافلگیر نمودن		
۱۰- من برتر		
۱۱- تثبیت بر بکر از والدین، عدم استقلال		
۱۲- کنترل		

توضیح: اصطلاحات بکار رفته در آزمون داستانهای تکمیل کردنی و همچنین آزمون سه شخصیت در بخش نهایی این گزارش آورده شده است.

۲- آزمون شخصیتهای سه گانه^۱

آزمون شخصیتهای سه گانه بوسیله مادلین باکس - توماس^۱ از سال ۱۹۳۶ اندیشیده شد، ولی تلاشهای پی گیر در مشورت با روانشناسان، روانکاوان و روانپزشکانی مانند آندره ری^۲، کلاپارد^۳، ژولیت فاوز بوتونیه^۴ و دیدیه آنزیو^۵ شکل گرفته است.

^۱ Les - test des trois personnages

باکس توماس می‌گوید اندیشه اولیه تهیه آزمون وقتی برایش پیدا شد که در صحنه‌های پسیکودرام شرکت می‌کردم. در جریان عمل متوجه شدم که هر فرد برای بیان و ابراز توهمها، آروضا و ناراحتی‌های خود احتیاج به سه تکیه گاه دارد که در سه شخصیت خیالی یا واقعی می‌تواند تجسم شود و بیان گردد. تکیه‌گاه‌های سه‌گانه صورت سمبلیک روابط اودیپ است که میان فرد، پدر و مادر وجود دارد. نتایج تحقیقات باکس - توماس در سال ۱۹۶۹ در سویس و فرانسه انتشار یافت.

در اینجا برگردانی از آزمون را آنطور که در پژوهش حاضر بکار رفته است ارائه می‌دهیم. تحلیل این آزمون علاوه بر تجربه، نیاز به آگاهی وسیع و روشنی از فرآیندهای برونفکنی و روانکاوی دارد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

¹ در سویس Delachaus اثر او در سال ۱۹۶۹ بوسیله انتشارات *Madeline Backes - Thomas* چاپ شد.

² *Andre Ray* استاد دانشگاه ژنواستیتو روسو.

³ *Claparede* روانشناس سویسی

⁴ *Juliette Favez Boutonier* استاد و سرپرست کلینیک روانشناسی بالینی در سوربن

⁵ *Didier Anzieu* استاد روانشناسی و روانکاوی در دانشگاه پاریس

آزمون شخصیت‌های سه گانه

گروه پژوهشی	آزمون شخصیت‌های سه گانه	آزمایش کننده
		تاریخ
	سن	آزمایش شونده
	جنس	شماره
		توضیح: سه شخصیت را به خواست خود در نظر آورید. سئوالاتی که از شما می‌کنم تماما راجع به آنهاست.
		۱- سه شخصیت را در نظر آورید. برای شناساندن آنها ابتدا سن و جنشان را و اگر مایلید نام آنها را نیز بگویید.
		الف -
		ب -
		ج -
		۲- این شخصیتها را یکی یکی توصیف و تعریف کنید.
		الف -
		ب -
		ج -
		۳- در زندگی چکار می‌کنند؟
		۴- کجا زندگی می‌کنند؟
		۵- آیا از بخت و سرنوشت خود راضی هستند؟
		۶- راجع به گذشته آنها اگر چیزی می‌دانید بگویید.
		۷- آیا آرزوها و خیالاتی در سر دارند؟
		۸- نسبت به یکدیگر چطور هستند؟
		۹- چه احساسات و عواطفی دارند؟
		۱۰- آیا همیشه این احساسات و عواطف را داشته‌اند؟
		۱۱- آیا همانطور که خودشان را نشان می‌دهند هستند؟
		۱۲- آیا هدف مشترکی دارند؟
		۱۳- یک صحنه ملاقات بین آنها را در نظر آورید؟ چگونه و در کجاست؟
		۱۴- آیا دوست دارند که با هم باشند؟
		۱۵- اگر خودتان را بجای یکی از آنها بگذارید زندگی آندو نفر دیگر به نظرتان چگونه است؟
		۱۶- اگر در یک محل و موقعیت یکسان قرار بگیرند فکر کنید چه چیزی برای هر سه نفرشان جالب است؟
		۱۷- هر کدام چه عکس العمل و رفتاری نشان می‌دهند؟ چه می‌کنند؟
		۱۸- چه وقایعی پیش می‌آید؟
		۱۹- از هم اکنون آینده آنها را چگونه می‌بینید؟
		۲۰- درباره این شخصیت‌های سه گانه خود چه فکر می‌کنید؟
		مکمل - درباره این پرسش و پاسخها چه فکر می‌کنید، دلم می‌خواست با کمال آزادی احساساتی را که ضمن پاسخ دادن به پرسشها داشتید بیان کنید:

توضیح: ملاحظه می‌شود که آزمون شخصیت‌های سه گانه از بیست پرسش، یک توضیح و یک مکمل درست سده است. هنگام اجرا کوشش می‌شود تا آزمایش شونده سه شخص را تحلیل کند، آنها را در ارتباط با یکدیگر قرار دهد و در موقعیت‌های مختلف بگذارد. آنگاه مسائل آنان را بررسی کند. آزمون را بطور فردی یا دسته جمعی می‌توان بکار برد. از آنجا که اغلب روسپی‌ها

توانایی نوشتن درست را نداشتند، تک تک پرسشها برای آنان خوانده می‌شد و احياناً با توضیحات اضافی همراه می‌گشت.

۳- آزمون خویشتن‌پنداری^۱

هدف: آزمون خویشتن‌پنداری بیشتر در جستجوی تعارضاتی است که فرد در ارتباط با باخصیصه‌های خود و نظر دیگران درباره خود دارد.

۱- خویشتن‌پنداری بدو صورت بررسی می‌شود:

۱- پندار از خویشتن خود: عبارت از توصیفی است که فرد از نظرگاه خود درباره خویشتن می‌نماید، چنین پنداری وقتی بدرستی بیان می‌شود که از فرد بپرسیم: "چگونه‌ای؟" و یا "فکر می‌کنی چگونه هستی؟"

۲- پندار اجتماعی از خود: توصیفی است که فرد از زبان دیگران درباره خود می‌کند: خود را بجای دیگران می‌گذارد و در آن حال از نظرگاه آنها درباره خود قضاوت می‌نماید. هنگامی که از فردی بپرسیم: "فکر می‌کنی دیگران درباره تو چه فکر می‌کنند؟ فکر می‌کنی دیگران تو، را با چه نظری می‌نگرند؟ و تو در نظر آنها چگونه هستی؟" پاسخهایی که می‌شنویم توصیفی از پندار دیگران درباره خویشتن اوست، توصیفی که فکر می‌کند دیگران از خویشتن او دارند. در این حال فرد دیگران را در وجدان خود قرار می‌دهد و آنها را به منزله آینده‌ای می‌سازد که رفتار او را منعکس می‌سازد.

آزمون خویشتن‌پنداری تابحال برای فرد بزرگسال، معلمین، دانش‌آموزان... تهیه شده است. با تغییراتی که به آن داده‌ایم برای کار در زندان مناسب ساخته‌ایم. در اجرای این آزمون برای پژوهشگران مسائل زیر مطرح بوده است:

۱- پندارهایی که بزهکاران از خویشتن خود دارند یا پندار اجتماعی که از خود پیدا کرده‌اند در چه رابطه‌ایست؟ آیا تعارض دارند یا هماهنگ هستند، هماهنگی یا تعارض آنها در کدام بعد و در چه زمینه‌هایی است؟

۲- پندارهایی که روسپی‌ها از خویشتن خود در محیط خانواده، در میان دوستان... دارند چگونه است و چه تغییراتی در چه زمینه‌ها و ابعادی را واجد است؟

^۱ Image de soi

^۲ Image propre

^۳ Image sociale

جنبه‌های گوناگون خویش‌پنداری:

در آزمونی که بکار می‌بریم پنج جنبه از خویش‌پنداری را مورد توجه قرار داده‌ایم:

۱- اخلاق: سه صنعت بارز اخلاقی که مورد توجه قرار داده‌ایم عبارتند از: ادب^۱، راستگویی^۲ و احترام به دیگران^۳.

۲- هوشمندی: سه خصیصه از فعالیت‌های ادراکی فرد را که نماینده میزان تسلط و موفقیت او در درک مطالب و قدرت او برای یادگیری و یادآوری و تعبیر و تفسیر معلوماتی است که انتخاب کرده‌ایم که عبارتند از: هوش^۴، دقت^۵ و حافظه^۶.

۳- رفتار اجتماعی: اجتماعی بودن^۷، رفاقت^۸ و خودرایی بودن^۹ سه صفتی بوده است که بعنوان صفات متمایزکننده رفتار اجتماعی^{۱۰} فرد در ارتباط با دیگران است.

۴- هیجانها^{۱۱}: شادی^{۱۲}، ترس^{۱۳} و پرخاشگری^{۱۴} سه صورت بروز هیجانها در جریانهای حوادث و روابط اجتماعی است که بیشتر از حالات دیگران نمایان می‌شود.

۵- وضع ظاهر: نیرومندی، زیبایی و سلامت را بیش از صفات دیگر برای بیان ارزیابی وضع ظاهر مورد توجه قرار داده‌ایم.

¹ Respect

² Franchise

³ Politesse

⁴ Inteligence

⁵ Attention

⁶ Memoire

⁷ Sociabilite

⁸ Camaraderie

⁹ Autonomie

¹⁰ Comportement sociale

¹¹ Emotions

¹² Gaite

¹³ Peur

¹⁴ Agricivte

محتوی و تعاریف: برخی از خصیصه‌های آورده شده در این آزمون طوری است که نمی‌توانیم انتظار داشته باشیم که آزمایش شوندگان بتوانند تمام آنها را دریابند بهمین جهت با توجه به سطح سواد از آنها شده و پس از تحلیل محتوی^۱ پاسخها تعاریفی را بدست آورده‌ایم که پرسشنامه اصلی را تنظیم کرده‌ایم.

آزمون خویشتن‌پنداری

توضیح: تعدادی از صفات اخلاقی، ظاهری و اجتماعی را می‌خوانم پس از هر صفت از شما می‌خواهم که بگویید وضع شما از نظر خودتان و یا از نظر دیگران در مورد هر یک از آن صفات چگونه است؟ آیا خیلی خوب است یا خوب، متوسط، ضعیف و یا خیلی ضعیف است.

الف - رفتار اخلاقی:

۱- با ادب بودن: یک فرد با ادب کسی است که حرف دیگران را قطع نمی‌کند، حرف زشت نمی‌زند، وقتی به دیگران برخورد می‌کند سلام می‌کند.

- فکر می‌کنید پدرتان در محیط خانه شما را از لحاظ ادب خیلی خوب، خوب، متوسط، ضعیف و یا خیلی ضعیف می‌داند؟

- فکر می‌کنید مادرتان شما را در محیط خانه از لحاظ ادب خیلی خوب، خوب، متوسط ضعیف و یا خیلی ضعیف می‌داند؟

- فکر می‌کنید یکی از اقوام نزدیکتان از لحاظ ادب شما را در محیط خانه خیلی خوب، خوب، متوسط، ضعیف و یا خیلی ضعیف می‌داند؟

۲- راستگویی: فرد راستگو کسی است که دروغ نمی‌گوید، به خطاهای خود اقرار می‌کند، تقلب نمی‌کند و واقعیت را می‌گوید.

- فکر می‌کنید پدرتان از لحاظ راستگویی می‌داند؟

- فکر می‌کنید مادرتان می‌داند؟

.....

۳- احترام به دیگران: فردی که به دیگران احترام می‌گذارد کسی است که به دیگران خدمت می‌کند، با پسر مردان و پیرزنان مهربان است و وقتی دیگران سخن می‌گویند حرف نمی‌زند.

- فکر می‌کنید پدرتان از لحاظ احترام به دیگران می‌داند؟

- فکر می‌کنید مادرتان می‌داند؟

.....

ب - هوشمندی:

^۱ Analyse de contenu

- ۴- با هوش: فرد باهوش کسی است که با دقت و درست به پرسشها پاسخ می‌دهد، در مورد کارهایش فکر می‌کند و دارای فکر و نظر است.
- ۵- با دقت: یک فرد با دقت کسی است که به حرف دیگران گوش می‌دهد، جدی است، سر به هوا نیست و سعی می‌کند مطالب را بفهمد.
- ۶- حافظه: یک فرد خوش حافظه کسی است که مطالب را خوب از برمی‌کند و خوب بنخاطر می‌آورد و حوادثی که بر او گذشته بیادش می‌ماند.
- ج - طرز رفتار اجتماعی:
- ۷- اجتماعی بودن: یک فرد اجتماعی کسی است که وسایل خود را به دیگران به امانت می‌دهد، به دیگران خدمت می‌کند و سعی می‌کند با مردم باشد.
- ۸- رفاقت: یک فرد رفیق سعی می‌کند بیشتر با رفقایاش باشد، آنها را به خانه خود دعوت می‌کند و دیگران از معاشرت با او خسته نمی‌شوند.
- ۹- خودرایی: یک فرد خودرایی کسی است که بیشتر اوقات تنها بسر می‌برد، از دیگران فاصله می‌گیرد، احتیاج به کسی ندارد و می‌خواهد خودش به تنهایی موفق شود.
- د- عواطف:
- ۱۰- شاد: یک فرد شاد کسی است که خندان است، لبخند می‌زند و خوشحال است.
- ۱۱- ترس: آدم ترسو کسی است که خود را از دیگران پنهان می‌کند، خجالتی و وقتی از او سؤال می‌شود جرات نمی‌کند جواب بدهد.
- ۱۲- پرخاشگر: آدم پرخاشگر کسی است که عصبانی می‌شود، با دیگران دعوا و مشاجره می‌کند و خشمناک می‌شود.
- ه - وضع ظاهر:
- ۱۳- نیرومندی: یک فرد نیرومند کسی است که بدنی ماهیچه‌ای، ستبر و پرنیرو دارد.
- ۱۴- زیبایی: یک فرد زیبا کسی است که خوش لباس باشد، چشمان و موهای زیبا داشته باشد.
- ۱۵- سلامتی: یک فرد سالم کسی است که خوب غذا می‌خورد، مریض نیست و سر حال است.

یادآوری می‌نماییم که آزمون خویشتن‌پنداری را برای اولین بار در سال ۱۳۵۲ تهیه کردیم و بکار بردیم در آن زمان سه نفر از روانشناسان و متخصصین فرانسوی میشل ژنی، میشل لاکو و روژ کایر صورتی از این آزمون را در آزمایشگاه روانشناسی دبستانی وابسته به آزمایشگاه روانشناسی مرکز تحقیقات علمی فرانسه بکار بردند. نتایج تحقیقات آنان در بولتن روانشناسی شماره ۱۷-۱۴ سال ۱۹۷۱-۷۲ منتشر شده است. صورت دیگری از این آزمون را در سال ۱۳۷۲ تهیه کردیم و در کتاب دانش و هنر روانشناسی بالینی منتشر ساخته‌ایم.

موقعیتها در آزمون:

موقعیتها در آزمون مجموعه شرایطی است که در آن افرادی چند وجود دارند و آزمایش کننده می خواهد پندار اجتماعی آزمایش شونده را در ارتباط با آن افراد روشن سازد. در این آزمایش سه موقعیت را در نظر گرفته ایم. موقعیت سوم را پژوهشگر انتخاب می کند. موقعیت اول خانواده و والدین: پدر، مادر و اقوام نزدیک که در محیط خانواده هستند (پدربزرگ، مادربزرگ).

موقعیت دوم خانواده و خواهران و برادران: برادر، خواهر و دوستان و یا فرزندان، خویشاوندان (پسر یا دختر عمو، پسر یا دختر دایی...).

موقعیت سوم زندان و دوستان زندانی: چند نفر از افرادی که با روسپی هم اطاقی هستند و یا روابط دوستانه ای دارند.

ابعاد آزمون:

در ثبت نتایج در هر موقعیت دو بعد متمایز دیده می شود. یکی افرادی که معرف پندار اجتماعی از خویشان فرد هستند و دیگر پندار فرد از خود پندار خویشان خود در تمام موقعیتها وجود دارد امام بعد اجتماعی بعضی افراد و پندار متناسب به آنها متغیر است و آزمایش کننده می تواند با توجه به هدفی که دارد یک یا چند فرد را انتخاب کند و پندار اجتماعی آزمایش شونده را در رابطه با آنها بسنجد.

پاسخنامه: در صفحه مقابل پاسخنامه آزمون خویشان پنداری را ملاحظه می کنید جایگاه موقعیتها و ابعاد خویشان پنداری در آن مشخص شده است.

طریقه اجرا:

پرسشنامه آزمون را در اختیار آزمایش شونده قرار می دادیم و در مورد روسپیان که سواد نداشتند آزمایش کننده مطالب را می خواند. پس از آنکه مطمئن می شدیم که آزمایش شونده توضیح کوتاه سربرگ آزمون را خوب فهمیده است برای او روشن می ساختیم که در هر مورد می تواند یکی از ارزشهای خیلی خوب، خوب، متوسط، ضعیف و خیلی ضعیف را انتخاب کند. آنگاه پاسخنامه آزمون را در اختیار او می گذاشتیم (در مورد بی سوادان آزمایش کننده خود پاسخها را ثبت می نمود) و رابطه آن را با پرسشنامه توضیح می دادیم آنگاه کار را شروع می نمودیم: ارزش داده شده را در موقعیت و بعد مربوط می نوشتیم.

در جریان آزمایش هر گاه آزمایش شونده توضیحی می‌خواست با ذکر مثال برایش روشن می‌ساختیم. در پرسشهای اول چند بار ارزشهای پنجگانه را ذکر می‌کردیم و پس از آن آزمایش شونده خود آنها را در نظر می‌گرفت، می‌نوشت و یا بیان می‌کرد.

ثبت نتایج:

برای آنکه ارتباط پاسخها با یکدیگر در قسمتهای مختلف سنجیده شود جدولی ضمیمه این گزارش است. در این جدول در ستون سمت راست زیر هر یک از خصیصه‌های مورد نظر خطی نقطه‌چین و یا پرکشیده شده است. این خط برای آن است که نمودار صفت مورد نظر را با آن رسم و متمایز نماییم (خطوط را برای بهتر مشخص شدن میتوان با رنگهای مختلف نیز ترسیم کرد).

در ستون سمت چپ ارزشهای پنجگانه ثبت شده است و ارزش انتخاب شده در مورد هر صفت را با علامت (X) در مربع مقابل صفت زیر نام فردی که پندار او ارزیابی می‌شود می‌گذاریم. پس از علامت‌گذاری برای هر یک از خصیصه‌ها نمودار مربوط را ترسیم می‌کنیم.

خوابیدن و رویاپردازی

برای آگاهی از خاستگاه روان‌نژندی‌ها و کنشهای هیجانی حاصل از آنها، مصاحبه‌ای درباره خوابیدن و رویاپردازی با روسپیان انجام می‌گرفت. در هر مصاحبه مسائل زیر مورد توجه است:

۱- وضع خوابیدن و کیفیت آن قبل از خواب رفتن.

۲- نمونه‌ای از رویاهایی که در خواب می‌بیند.

۳- وضع و کیفیت حالات بعد از خواب و هنگام بیدار شدن.

در قسمت اول: ناراحتی‌ها، حرکات، خورخور کردن‌ها، حرف‌زدن‌ها، از خواب پریدن، غلت زدن و... مورد پرسش قرار می‌گرفت. عادات به خواب رفتن، فاصله زمانی میان به رختخواب رفتن تا خوابیدن، کیفیت تخیلات و توهمهایی که در آغاز هر شب هنگام خواب بدانها می‌پردازد و بسراغش می‌آیند. این پرسشها رویهم کیفیت خیال‌پردازی‌ها و توهمهای مزاحم روزانه و زمینه‌های ذهنی زندانی را نشان می‌دهد.

در قسمت دوم: خوابهایی را که زندانی مکرر می‌بیند و یا آنهایی را که به یاد دارد ثبت می‌نماییم. در جستجوی عقده‌ها و حوادث رنج‌زا و روابط بهم خورده و ریشه‌های روان‌نژندی‌های موجود در روسپی به شیوه تحلیلی^۱ از روسپی درباره حوادث، موجودات و صحنه‌ها پرسش می‌نمودیم.

نتیجه تحلیلها در ارتباط با محتوی سایر آزمونها از یک سو و در ارتباط با کیفیت و کمیت وقوع جرم از طرف زندانی تفسیر و تبیین می‌شد.

برگ مصاحبه برای خوابیدن و رویا دیدن

تاریخ مصاحبه کننده	خواب و رویاپردازی	گروه پژوهشی
نام	سن	جنس
	شماره	
وضع خوابیدن و کیفیت آن قبل از خواب رفتن.		
خوابها:		
وضع کیفیت حالات پس از بیدار شدن:		

^۱ *Analyse* یکی از صورتهای شیوه تحلیلی در رویا آن بود که کلماتی را که دارای بار عاطفی و هیجانی بیشتر بودند انتخاب می‌نمودیم و از زندانی می‌خواستیم تا تداعی‌های آزاد خود را در رابطه با آن بازگو کند.